Data publikacji: 21.03.2020

Autor: Ewa Czerniecka

Nauczanie zdalne – rozwiązania dla szkół

Platformy internetowe do kształcenia na odległość, zalecane dla szkół i placówek edukacyjnych, oraz kilka sugestii z obszaru metodyki e-learningu.

W chwili obecnej (marzec 2020 r.), aby realizować nauczanie zdalne w szkołach, potrzebne są do tego narzędzia i przestrzeń dyskowa w chmurze, najlepiej dedykowane danej szkole, spełniające wymogi bezpieczeństwa i RODO oraz w miarę szybkie i niezawodne.

Oczywiście samo uzyskanie darmowego lub płatnego dostępu do platformy przez szkołę jest dopiero pierwszym krokiem. Drugi krok to konfiguracja platformy oraz stworzenie kont dla nauczycieli i uczniów. Następnie należy przygotować użytkowników platformy pod kątem wyposażenia w sprzęt komputerowy (w tym mikrofon i kamerkę), łącze internetowe oraz umiejętności techniczne. Dodatkowo przydałoby się nauczycielom błyskawiczne wprowadzenie w metodykę e-learningu. Może wśród grona znajdzie się jakiś lider do pomocy pozostałym? Mniej chodzi o teorię, bardziej o praktyczne wskazówki osoby z doświadczeniem. Następnie szkoła powinna opracować szkolne zasady kształcenia na odległość i przedstawić je wszystkich zainteresowanym, w tym rodzicom.

Kilka słów o metodyce kształcenia na odległość

Edukacja zdalna różni się zasadniczo od tradycyjnej, ponadto jest łatwiejsza do zaplanowania i wdrożenia na uczelniach czy w instytucjach edukujących dorosłych niż w na gruncie szkolnym.

Kształcenie na odległość (KnO) zakłada dystans lokalny i czasowy ucznia i nauczyciela, co oznacza że większość działań odbywa się w trybie asynchonicznym, co jest korzystne dla ucznia, zwłaszcza gdy np. w domu jest troje dzieci w wieku szkolnym, bądź jeden rodzic pracuje zdalnie, a do dyspozycji całej rodziny jest jeden laptop.

Brak wymogu równoczesnego uczestnictwa nauczyciela i ucznia w aktywnościach online nie wyklucza elementów synchronicznych w nauczaniu, np. czatu konsultacyjnego o wybranej godzinie raz czy dwa razy w tygodniu, ale nie powinny one dominować. Czy jest to czat tekstowy, audio czy wideo to zależy od danej sytuacji edukacyjnej i preferencji uczestników. Młodsi mogą preferować audio/wideo, a starsi – komunikację tekstową. Nie każdy i nie zawsze pragnie się prezentować w oku kamery, chociaż wideospotkanie od czasu do czasu na pewno sprzyja poczuciu wspólnoty grupy i zapobiega osamotnieniu uczniów.

Jeśli nauczyciel planuje prowadzić wykład za pomocą narzędzi do wideokonferencji, a nie wszystkim uczniom pasuje dana pora, wtedy może nagrać sesję i ją potem udostępnić. Skorzystają z tego nie tylko nieobecni, ale również obecni uczniowie w celu powtórzenia lekcji. Prowadzenie wykładów w ten sposób wymaga opracowania szczegółowego planu i trzymania się go, a w tym przestrzegania reżimu czasowego. Najskuteczniejsze są krótkie wykłady online (do 15 minut, zależnie od grupy odbiorców). Z doświadczenia e-studenta wiem, że łatwiej i szybciej można przebrnąć przez kilkanaście stron tekstu lub kilkadziesiąt slajdów PowerPoint niż przez godzinne nagranie wykładu.

W KnO konieczne jest zapewnienie komunikacji nauczyciela z uczniami oraz uczniów między sobą. Należy określić, jakie kanały komunikacyjne, w jakich ramach czasowych, przez kogo i w jakim celu będą wykorzystywane.

KnO zmienia role i zadania nauczyciela oraz ucznia w porównaniu z edukacją tradycyjną. Nauczyciel staje się tutorem/opiekunem i moderatorem/integratorem. Natomiast uczeń musi być wdrożony do samodzielnej nauki. Staje się bardziej autonomiczny i ponosi większą odpowiedzialność za efekt procesu kształcenia. Wszystkim uczestnikom KnO przyda się samodyscyplina, systematyczność, umiejętność planowania i zarządzania czasem.

Kluczową rolę w KnO odgrywa przekazywanie informacji zwrotnej, które odbywa się w inny sposób niż tradycyjnie. Dominuje tu pisemna forma komunikatu, co jest bardziej czasochłonne dla nauczyciela, ale za to umożliwia uczniowi spokojne i wielokrotne zapoznanie się z nim. Często początkujący e-nauczyciele wpadają w pułapkę zarzucania ucznia materiałami do przerobienia, a zapominają o konieczności ich sprawdzenia i sformułowania informacji zwrotnej, ukierunkowującej do dalszej pracy. Przykładowo wysłanie uczniom zadań do wykonania, bez możliwości przynajmniej jednej konsultacji z nauczycielem w okresie przeznaczonym na ich rozwiązanie, jak również nieudzielenie wyczerpującego komentarza do oceny urąga dobrym praktykom e-learningu.

Aby KnO było skutecznie należy zaplanować procedury monitorowania postępów uczniów, tak aby na bieżąco móc wykryć, kto ma problemy z opanowaniem materiału, kto przestał być aktywny i dlaczego, itp. Wydaje się to trudniejszym zadaniem dla nauczyciela niż w przypadku obserwacji uczniów podczas lekcji w murach szkoły, ale zaawansowane platformy oferują do tego odpowiednie narzędzia.

Przy edukacji zdalnej nie można pominąć konieczności umiejętnego przełożenia materiałów tradycyjnych na zdalne, nawet jeśli już mają postać cyfrową. To co sprawdza się na tradycyjnej lekcji może być nieskuteczne w KnO. Przy założeniu, że uczeń przerabia materiał w trybie asynchronicznym, bez możliwości natychmiastowego zapytania nauczyciela w razie trudności, należy przygotować mniej materiału i w bardziej przystępnej formie, przy czym trzeba zadbać o przejrzystą strukturę i zrozumiały język. Antywzorem są wielostronicowe teksty ciągłe – można by je skrócić, zamienić na listy numerowane i punktowane, dodać wyróżnienia w tekście oraz elementy graficzne, albo przekształcić w prezentację (ale bez „rozpraszaczy”), a nawet w cyfrową mapę myśli.

KnO dorosłych słuchaczy odbywa się zazwyczaj asynchronicznie w trybie tygodniowym, choć niektóre zadania mogą mieć dłuższy termin. Przy czym zakłada się, że słuchacz może poświęcić na naukę zdalną ok. 5-7 godzin w tygodniu i zgodnie z tym przygotowuje się dla niego odpowiednią ilość materiału, przełożoną na konkretne aktywności, np. przeczytanie lub obejrzenie wykładu, wykonanie testu sprawdzającego, napisanie dłuższej wypowiedzi pisemnej, udział w tematycznym forum dyskusyjnym, stworzenie czegoś, np. prezentacji lub strony internetowej, w ramach pracy grupowej, prezentacja wyników pracy grupy w ramach wideokonferencji, udział w czacie konsultacyjnym, itp.

Przelicznik zajęć stacjonarnych do zdalnych wynosi 1:2 lub 1:3, a nawet więcej, zależnie od liczebności grupy i celu zajęć – czy jest nim tylko poszerzenie wiedzy, czy nabycie i doskonalenie umiejętności. Oznacza to, że jeśli chcę przełożyć 6-godzinne warsztaty dla dorosłych na formę zdalną, zakładam przykładowo 12 godzin pracy zdalnej uczestnika, rozłożonej na 2 tygodnie.

Obciążenie nauczyciela przy nauczaniu zdalnym jest co najmniej 2-3 razy większe niż przy tradycyjnym. Mam tu na myśli samo prowadzenie zajęć, do którego wlicza się sprawdzanie przydzielonych zadań i formułowanie informacji zwrotnych, kontrolę postępów i aktywności uczestników, udzielanie konsultacji indywidualnych i grupowych, itp. Jeśli chodzi o przygotowanie materiałów zdalnych, to bezsprzecznie zajmuje ono o wiele więcej czasu niż w edukacji stacjonarnej i

podlega większym rygorom pod względem treści, struktury i formy.

Nauczanie zdalne jest zatem bardzo czasochłonnym i skomplikowanym procesem. Wymaga zarówno od e-studenta, jak i e-nauczyciela odpowiednich kompetencji. W KnO mamy do czynienia z podziałem zadań i pewną specjalizacją – kto inny może być twórcą materiałów kursowych, kto inny prowadzącym, może pojawić się też osoba od pomocy technicznej oraz integrator grupy, który wspiera prowadzącego, przyda się również korektor materiałów. Takie rozwiązania bywają kosztowne, ale bardziej skuteczne.

W podsumowaniu należy zadać sobie pytanie, ile pomysłów z KnO dorosłych warto i można przenieść na grunt szkolny.

Rozwiązania techniczne

Jeśli chodzi o rozwiązania techniczne, to nie ma jednego, które byłoby idealne dla wszystkich szkół.

Szkoły, które przed marcem 2020 r. dysponowały jakąkolwiek platformą edukacyjną (np. Moodle), ale wykorzystywały ją w niewielkim stopniu, mają okazję, aby te działania rozszerzyć na pozostałych nauczycieli i przedmioty oraz zainteresować się dotychczas niewykorzystywanymi funkcjami platformy.

Szkoły, które posiadają dziennik elektroniczny z dołączonymi dodatkowymi narzędziami, przydatnymi do nauczania na odległość, powinny zacząć je wykorzystywać w większym stopniu niż do tej pory. Oba rozwiązania mają taki plus, że dostępne są od zaraz.

W przypadku pozostałych szkół polecam wnioskowanie o darmowy dostęp do chmur należących do Google (G Suite dla Szkół i Uczelni / Google Apps for Education) lub Microsoft (MS Office 365 dla szkół), przeznaczonych dla szkół i placówek edukacyjnych publicznych lub niepublicznych o uprawnieniach placówek publicznych. Szkoły językowe czy inne komercyjne firmy muszą za taki dostęp zapłacić. Po wypełnieniu wniosku online przez szkołę (wpisane dane szkoły musza być zgodne z bazą SIO, w tym adres e-mailowy szkoły) następuje weryfikacja, która, w przypadku Google, trwa krócej niż 2 tygodnie.

Różnica między obydwoma rozwiązaniami jest taka, że w przypadku chmury Google szkoła musi posiadać własną domenę internetową. Oferowany wachlarz aplikacji jest odmienny – Microsoft udostępnia przede wszystkim wersję online swojego pakietu biurowego, natomiast Google – dużo więcej, bardziej uniwersalnych

narzędzi, których liczba ciągle rośnie.

Narzędzia przydatne w kształceniu na odległość są podobne na obu platformach. W przypadku Microsoftu jest to MS Teams, w przypadku Google jest to Google Classroom i Hangouts Meet.

Poniżej prezentuję znalezione w sieci źródła informacji na temat obu rozwiązań chmurowych, dostępne 21.03.2020.

MS Office 365 dla szkół

1. Opis produktu Office 365 Education https://www.microsoft.com/pl-pl/education/products/office
2. Uzyskaj usługę Office 365 dla całej instytucji edukacyjnej – porównanie planów cenowych (plan Office 365 A1 jest bezpłatny, A3 i A5 są płatne) https://www.microsoft.com/pl-pl/microsoft-365/academic/compare-office-365-education-plans
3. Office 365 dla Edukacji jako rozwiązanie do zdalnego nauczania - Centrum Prasowe https://news.microsoft.com/pl-pl/features/aka-ms-zdalnaszkola/
4. Microsoft 365 User Group Poland – YouTube https://m.youtube.com/channel/UCqB7f6cn9bXNDzqeKgAALBQ
5. Poprowadzenie lekcji zdalnie przy wykorzystaniu Office 365 – Microsoft Educator Centre https://education.microsoft.com/pl-pl/resource/4c0c02c0
6. Samouczek MS Teams w formacie pdf https://edudownloads.azureedge.net/msdownloads/MicrosoftTeamsforEducation_QuickGuide_PL-PL.pdf
7. Microsoft Teams — pomoc i informacje – Pomoc techniczna pakietu Office https://support.office.com/pl-pl/teams
8. Microsoft Teams w pracy zdalnej i szkoleniach zdalnych – infolab.blog https://infolab.blog/2020/03/14/microsoft-teams-w-pracy-zdalnej-i-szkoleniach-zdalnych/
9. Spotkania online w Microsoft Teams – jak to działa. 3 najważniejsze zalety – infolab.blog https://infolab.blog/2020/03/16/spotkania-online-w-microsoft-teams-jak-to-dziala-3-najwazniejsze-zalety/

G Suite dla Szkół i Uczelni

1. G Suite dla Szkół i Uczelni – kompletny przewodnik po rejestracji i przygotowaniu zajęć online - YouTube https://m.youtube.com/playlist?list=PLw5jyfs5KDSRbO-XazOFXOReTGV1b9OCx
2. Najczęstsze pytania na temat G Suite dla Szkół i Uczelni https://support.google.com/a/answer/139019?hl=pl&ref_topic=9001238
3. Pierwsze kroki z G Suite dla Szkół i Uczelni w domenie szkoły podstawowej, ponadpodstawowej lub uczelni wyższej https://support.google.com/a/answer/2856827?hl=pl
4. Proces tworzenia konta dla instytucji edukacyjnej (rejestracja) https://gsuite.google.com/signup/edu/welcome
5. Classroom – pomoc https://support.google.com/edu/classroom
6. Co nowego w Classroom https://support.google.com/edu/classroom/answer/6149237?hl=pl

Do artykułu załączam 3-stronicowy tutorial tekstowo-graficzny mojego autorstwa, prezentujący szybki start w Google Classroom oraz przegląd podstawowych funkcjonalności. Mam nadzieję, że zachęci on nauczycieli do platformy G Suite.

Ewa Czerniecka
Konsultant LSCDN
eczerniecka@lscdn.pl

Pliki do pobrania

Google Classroom - szybki start pdf, 1.1 MB

Powrót do poprzedniej strony

Następna strona